

כיצד העדים פרק ראשון מכות

עין משפט נר מצוה

א מיי פ"כ מה' עדות
ב מיי פ"ג טו"ח ס"י ל"ט:
ג מיי פ"ג טו"ח ס"י ל"ט:
ד הלכה כ' סמנ עשין קט
טו"ש ע"מ ק"כ פ"ג טו"ח:
ז ג מיי פ"ח ט"ז ס"ה
ח סמנ עשין קי:
יב ד מיי פ"ח ט"ז ס"ה
טו"ח ס"י ל"ט:
יג ד מיי פ"ג טו"ח ס"י ל"ט:
ט"ז סמנ עשין קט
ט"ז סמנ עשין קט:
ט"ז סמנ עשין קט:

רבינו הגנאל

אמר רב יהודה אמר רב
עוד זומם משלם לפי
חלקו. כגון שבא ואמר
אנו פלוני ופלוני העדנו
והתומם בבית דינו של
פלוני והיבטנו ממוך זהו
משלם לפי חלקו. סד"א
כיון דלחבריה לא מצי
מחייב ליה איהו נמי
לא משלם קמיל' ומשם
לפי חלקו. אבל אחר
שהעיד אה חורב בו ואמר
שקר העדתי לאו כל
כמיניה כיון שהגיד שוב
אינו חורר ומגיד. וכי
האי גונא לא א"ל סניא
דאנו משלם לפי עצמו
אלא עדותו שהעיד עדות
בכונה חשבין ומתקיימת.
וכן אם נמצא אחד מן
העדים זומם אינו משלם
כלל דהנאי לעולם אין
משלם ממוך עד שיוזמו
שניהן. אבל אם הודמו
כולן משלם כל אחד
לפי חלקו דנתן משלשין
במעות ואין משלשין
במכות (ג) אבל העידו
שייחש מלקות ומצאו
והומין כל אחד לוקח:
ממני מעדו את איש
פלוני שגירש את אשתו
ולא נתן לה כתובתה והלא
יבא יתום בין למחר טופו
ליתן לה כתובתה אומדין
כמה אדם רוצה ליתן
בכתובתה של זו שאם
נתאלמנה או נתגרשה ואם
מתה יירשנה בעלה: כיצד
שמין. אמר רב חסדא
בעל. רב נתן בר הושעיא
אמר באשה: אמר רב
פפא באשה ובכתובתה
פ"י כשם שהעיד עליה
בשורה בעלה נתן לה
כתובתה ונמצאו וומין
אין משלם לה כל
כתובתה אלא לפי טובת
הגאון כתובתה כאשר
הוא מפורש בפרק החובל
בחבורה (פ"ג. 99.) הלכה
חיש שטותה וקטן מניעת
רעה כו. כן כגון משלמין
לפי טובת הגאון
בכתובת אשתו והיא
תחתיו: כיצד אומדין כמה
אדם רוצה ליתן בכתובתה
של זו שאם תמות אשה זו
בחי בעלה וירישנה בעלה
יזכה בה הקונה אותה או
הבעל ואם נתאלמנה או
נתגרשה תגבה כתובתה
ואבוד מעות הקונה זהו
שהו מפסידין הבעל
בעדותו שגירשה והוא
שוממו לעשות לבעל.
(והלך בזה רב חסדא
אמר בעל שמיין אומדין
כמה אדם רוצה ליתן
כדי לקנות מזה הבעל
מה שיריש כתובת אשתו
לשבתות והיא תחתיו
כשנתן שפירשנו למעלה.)
ושוממו זו רב חסדא
אמר בעל כלומר אומדין
דעת זה הבעל בכמה מן
המעות יתרצה זה למכור כתובת אשתו כשנתן שפירשנו למעלה. ורב נתן בר הושעיא
אמר בדיעת האשה אומדין
ושמין בכמה תתרצה אשה זו ומכור כתובתה בטובת הגאון כמו שפירשנו למעלה (ד). ורב פפא הוסיף על דברי רב נתן ואמר
באשה ובכתובתה הן שמין (ז) ורב נתן בר הושעיא חולקין על רב חסדא ורבו עלי: (באן חסדים מן הכתוב אן שיתן [חוצין:]

באומר עדות שקר העדתי. ושזו הוסיף לכאורה משמע (א) דכי
אמר הכי משלם חלקו דא"כ צדק להפסיד ממון חזירו
צעדותו ולא נראה דהא לימא מאן דמשלם ממון אלא א"כ הוסיף במקום
פלוני עמנו הייתם לכך יש לפרש עדות שקר העדתי ושזו הוסיף
שניהן שהשם יש לפרש (ב) כדלמור
עדות שקר העדתי קוטר עדותו
ולא שייכא זיה תורת הוסיף כי אם
חזירו ופריך הא כל כמיניה אפי'
הוא צעמנו אמי לדי הוסיף לכיון
שהגיד שזו אינו חוזר ומגיד והוי
כלל סמך את דבריו וא"כ הווי שניהם
וזוממין ומשלמין ממון:

כיצד שמין. אומר וזאת שיש לו
לצעל כתובתה דמה שהיא
תחתיו יותר מאס גרשה לפי שאתה
מואל אותו יפוי כח שיש לו לצעל
זמה שהיא תחתיו צד' דרכים האחד
אם ימכור לאחר זכות ספקיו שאם
מתה יירשנה והשני הוא יקנה מאשמו
זכות ספקיה שאם תתאלמן או תתגרש
שהיא תמכור כ' נדמים מועטים
וצענין זה יפה כח זכותו יותר
מאס (ג) למכור הוא זכות ספקיו כיצד
הרי שהיתה כתובתה ק' מנה לא אם
למכור זכות ספקיו יתן לו הלוקח ג'
מנה נמצא שזכות הבעל כונה הוא
זמה שהיא תחתיו עולה לנ' מנה
צדק זה וכשהיא מוכרת כתובתה
עולה זכותו כ' מנה לפי שאין זכות
ספקיה שזה כמו זכות ספקיו חדא
שהוא מוחזק ועומד והיא מחסרת
גוצינא ועוד שהיא אוכל תמיד פירות
הקרקע הנימנע לכתובתה ולא היא
ולכן (ה) כשהיא מוכרת זכות ספקיו צנ'
מנה האשה מוכרת זכות ספקיה הן
לצעל הן לאחר צנ' מנה הרי לך
שיקנה מאשמו זכות ספקיה שהיא
לו כל הכתובה של ק' מנה צנ' מנה
והשתא צדק זה עולה יפוי כח זכות
הבעל זמה שהיא תחתיו לנ' מנה
כדפירשתי ולכן מצעני ליה כיצד שמין

מי אמרינן דשמן לאשה כמה אדם רוצה ליתן צדקת ספקיה דהיינו
לרבעים וכל השמן דהיינו כ' מנה ישלמו שכל השאר (ו) מפסידין
אורו צעדותן שעעדין שגירשה שהרי היו מחייבין אותו כל הכתובה
ולישנא דמתני' משמע הכי דקמני אומדין כמה אדם רוצה ליתן שאם
נתארמלה או נתגרשה משמע דשמן צדקה או דלמא הא לא אמרינן
לשום צדקה לחייב העדים לשלם כל הכתובה חוץ מזכות ספקיה
דפ"י שמה לא היה נפסד צעדותם כולי האי דשמה לא תמכור לו
האשה זכות ספקיה ולכן אין לנו לשום צדקה כדפירשתי אלא שמין
צבעל כמה יתנו לו בזכות ספקיו אם ימכור לה דהיינו ג' מנה וכך
ישלמו לו העדים שכן מפסידין אותו ושלא נתארמלה או נתגרשה
דמתני' לאו לנימנע דשמן צדקה אלא ה"ק אומדין כמה אדם רוצה
ליתן בכתובה (ז) זו שהיא תלויה בצדקה שאם תתאלמן או תתגרש
תגזנה היא ואם מתה יירשנה בעלה ושמין בית דין זכות ספקיו
ויתנו לו: **מועדיין** אנו באיש פלוני שגירש אשתו וכו'. וא"ת ולחייבו
שאר כסות (ח) ועונה) דהא מפסידין לאשה ו"ל דמייירי שמעשה ידיה
שן (י) צידו שזין כשאר כסות (ועונה) ועוד י"ל שאומרת גירשתי
וא"כ מחלה לבעלה אותן (ג') דצרים ואע"ג דאמרינן האשה שהשאר
לבעלה גירשתי נאמנת מ"מ היכא דליכא עדים אצל היכא דליכא
בעלים כדלמרינן בכתובות פרק האשה שנתאלמנה (דף כ"ג):
איכא

מאי ניהו. האי ממון צד בעליו דקאמר ר"ג היינו ללא נעשה מעשה
שעדיין לא שילם אלא שנגמר דינו לשלם: **משענין** נמנו. אם שלשה
עדים הן או ארבעה משלשין ביניהם בית דין נעשין שלש ביניהן
לשנותם וצדעוין איש לפי חלקו. אי נמי האי משלשין לישנא
צעלמא הוא מחלקין הפרעוין צדן
ששתן והוא הדין נמי אם ארבעה
הן מרבעין: כל כמיניה. בתמיה. וכי
יכול הוא לחזור צו ויפטר הגדון
משלם: **טעמו**. אינו פלוני וחזירו
אינו מודה: **והויבטנו** ממון. צד"ד

האומנו והעמידנו הגדון צדן על
האומנו והייבטנו צד"ד ומהוא שעתא
ממונא הוא גבייהו ואין או מרשיע את
עמנו שצדן הרשיעוהו אלהים: **כיון**
לדחניה לא מצי מחייב ליה. שאינו
נאמן על חזירו: **מתני'** שגירש
את אשתו. בפנינו צדק פלוני וזה
אומר לא גרשתי ואיני חייב לה
כתובה ונמצאו זוממין צעמנו הייתם:
והלא צדן היום כו'. כלומר מה ישלמו
אלו אם תאמר כל הכתובה והלא ישלמו
ימות או יגרשנה היום או מחזר וסופו
ליתן לה כתובה נמצאו שלא היו
מפסידין אותו כלום: **אומדין כמה**
אדם רוצה ליתן בכתובה של זו.
מסקפ שאם נתארמלה או נתגרשה
יעלנה לוקח ואם מתה יירשנה בעלה
ויפסיד מעותיו שנתן ובגמי' מפרש
מאי קא מחייב להו תנא דמתני'
ליתן: גב' כיצד שמין. כלומר
מאי קא מחייב להו למיטב דיש לפתור
משנתנו לפני דדיים כיצד הרי יש
לאיש ולאשה זכות ספק בכתובה זו
היא מנפסה שאם ימות או יגרשנה
תגבה את כולה והוא מנפסה שאם
תמות אחיי כמיני יירשנה יפה את זכותו
מכאן זכותה שהוא אוכל פירות הקרקע
הנימנע לכתובתה תמיד ולא היא
ועוד שהוא מוחזק ועומד והיא מחסרת
גוצינא ואם צדו למכור לאחר זו זכות
ספקיה וזה זכות ספקיו שלו נמכר

צדקת ספקיה דהיינו כ' מנה ישלמו שכל השאר (ו) מפסידין
אורו צעדותן שעעדין שגירשה שהרי היו מחייבין אותו כל הכתובה
ולישנא דמתני' משמע הכי דקמני אומדין כמה אדם רוצה ליתן שאם
נתארמלה או נתגרשה משמע דשמן צדקה או דלמא הא לא אמרינן
לשום צדקה לחייב העדים לשלם כל הכתובה חוץ מזכות ספקיה
דפ"י שמה לא היה נפסד צעדותם כולי האי דשמה לא תמכור לו
האשה זכות ספקיה ולכן אין לנו לשום צדקה כדפירשתי אלא שמין
צבעל כמה יתנו לו בזכות ספקיו אם ימכור לה דהיינו ג' מנה וכך
ישלמו לו העדים שכן מפסידין אותו ושלא נתארמלה או נתגרשה
דמתני' לאו לנימנע דשמן צדקה אלא ה"ק אומדין כמה אדם רוצה
ליתן בכתובה (ז) זו שהיא תלויה בצדקה שאם תתאלמן או תתגרש
תגזנה היא ואם מתה יירשנה בעלה ושמין בית דין זכות ספקיו
ויתנו לו: **מועדיין** אנו באיש פלוני שגירש אשתו וכו'. וא"ת ולחייבו
שאר כסות (ח) ועונה) דהא מפסידין לאשה ו"ל דמייירי שמעשה ידיה
שן (י) צידו שזין כשאר כסות (ועונה) ועוד י"ל שאומרת גירשתי
וא"כ מחלה לבעלה אותן (ג') דצרים ואע"ג דאמרינן האשה שהשאר
לבעלה גירשתי נאמנת מ"מ היכא דליכא עדים אצל היכא דליכא
בעלים כדלמרינן בכתובות פרק האשה שנתאלמנה (דף כ"ג):
איכא

צדקת ספקיה דהיינו כ' מנה ישלמו שכל השאר (ו) מפסידין
אורו צעדותן שעעדין שגירשה שהרי היו מחייבין אותו כל הכתובה
ולישנא דמתני' משמע הכי דקמני אומדין כמה אדם רוצה ליתן שאם
נתארמלה או נתגרשה משמע דשמן צדקה או דלמא הא לא אמרינן
לשום צדקה לחייב העדים לשלם כל הכתובה חוץ מזכות ספקיה
דפ"י שמה לא היה נפסד צעדותם כולי האי דשמה לא תמכור לו
האשה זכות ספקיה ולכן אין לנו לשום צדקה כדפירשתי אלא שמין
צבעל כמה יתנו לו בזכות ספקיו אם ימכור לה דהיינו ג' מנה וכך
ישלמו לו העדים שכן מפסידין אותו ושלא נתארמלה או נתגרשה
דמתני' לאו לנימנע דשמן צדקה אלא ה"ק אומדין כמה אדם רוצה
ליתן בכתובה (ז) זו שהיא תלויה בצדקה שאם תתאלמן או תתגרש
תגזנה היא ואם מתה יירשנה בעלה ושמין בית דין זכות ספקיו
ויתנו לו: **מועדיין** אנו באיש פלוני שגירש אשתו וכו'. וא"ת ולחייבו
שאר כסות (ח) ועונה) דהא מפסידין לאשה ו"ל דמייירי שמעשה ידיה
שן (י) צידו שזין כשאר כסות (ועונה) ועוד י"ל שאומרת גירשתי
וא"כ מחלה לבעלה אותן (ג') דצרים ואע"ג דאמרינן האשה שהשאר
לבעלה גירשתי נאמנת מ"מ היכא דליכא עדים אצל היכא דליכא
בעלים כדלמרינן בכתובות פרק האשה שנתאלמנה (דף כ"ג):
איכא

(א) ס"א ממוך ביד בעלים
מאי ניהו. האי ממון צד בעליו
(ב) ליתן צדקת ספקיה
(ג) ליתן צדקת ספקיה
(ד) ליתן צדקת ספקיה
(ה) ליתן צדקת ספקיה
(ו) ליתן צדקת ספקיה
(ז) ליתן צדקת ספקיה
(ח) ליתן צדקת ספקיה
(ט) ליתן צדקת ספקיה
(י) ליתן צדקת ספקיה

הגהות הב"ח

(א) גבי העדתי. י"ב
פירוש דכיון דלמחר מי
חייב לשלם חלקו חזירו
גרימא ע"פ"ס דלא חסו כל
עיקר ועד זומם דכיון רב
לא דוקא אלא אפי' לא
הוסיף אלא שאתר עדות
שקר העדתי. אבל מוס'
ס"ל דוקא אלא אפי' לא
וס"ל להך שיעורא דהא
תמילא עד שיומו שניהם
עמנא אה דמז שיהו מני
למחר אתת העדתי ולא
בקמני להפסיד את חזירו
מה שאין כן בשניהם
האומנו דכיון דהשמיניה
תורה לעדים שצדקת
להייסם א"כ הראשונים
בקשו להפסיד ולפי' נמך
שהיה נמי כיון שאתר
עדות שקר העדתי א"כ
צדקת ספקיו ממון חזירו
שערותו הלכן חייב לשלם
כשהוסיף אפי' שלא הוסיף
חזירו ח"ש הוסיף כיון
דלמחר מי א"כ צדקת
להפסיד ממון חזירו
צעדותו הלכן משלם חלקו
ויקפ"ע ע"ז דהא לית
למ"ד דמשלם ממון מזה
שהוסיף דכיון דלא השמינין
בתלמודא צדקת ספקיו
לחייב בשום פנים א"כ
נמך שהוסיף א"כ קשה
(והשתא חסדן: (ג) רש"י
ד"ה אמר רב פפא כו'
שהלוקח וכו' הלא. י"ב
ותמה אמאי לא התיישב לו
לפרש אומדין את טובת
הנאמנה וכל השאר ישלמו
וכשהוסיף פלוני ואפסד
דעיקר נגמנו ממנאי
דקפ"ע ל' חו דחור' אמר
למיתר רב חסדא אמר
בנכסו הבעל ותו כו':
(ג) תוס' ד"ה באומר וכו'
משמע דכיון דאמר הכי
א"כ צדקת ספקיו אלא נראה
דהא ליכא מאן מאן דאמר
דמשלם ממון אלא א"כ
שניהם הודומו במקום
לכ"ל: (ד) בא"ד לפ"ס
כדפירשתי
(ה) ד"ה כיצד מאס
למכור הוא זכות ספקיו
אלא חסדא: (ו) בא"ד
השתא רוצה ליתן (מפסידין)
(ז) בא"ד בכתובה של זו:

מוסף רש"י

משלשין. לשון חלקה
לפי שנתן הוא (כתובות
דף טו.) עד שיוזמו
שניהם. ילף לה מקרא
והנה עד שקר העד ואמא
ממ (סוטה: כ) כל מקום
שנאמר עד הכי לאן שיש
(ותגיה: ח) ובעיניו קפסו
ה. חו: שזו שהגיד שוב
אינו חוזר ומגיד. דבר
המכחש את הראשון
דכתיב (ויקרא: א) אם לא
יגיד. אהבה קמייתא קדי
קרא (סנהדרין: מד:) נבי
עדות חלה הגנה כתיב
אל לא יגיד וכו' (כתובות
יח.) אומדין בכמה אדם
רוצה ליתן כו'. דלוי ורבי נתן גרשה ע"י עדים אחריה. כי משמתי הן עדים וזוממין הווי משלמין הווי כל כתובה. דהא צנו
לאפסידו כולה מיה דקאמרי נתן לה. אלא השתא שמה אינה עתידה ליעול כתובה לעולם. שמה תמות וירשנה בעלה ונמצא
שלא היו מפסידין אותה כלום. לפיכך אין אומרים ישלמו לה כתובה אלא אומרים כמה אדם רוצה ליתן לו מרד בכתובה על
הספק שאם נתארמלה או נתגרשה יעלנה הוא ואם תמות ירשנה בעלה והוא יפסיד מה שנתן וזמם הלוי יתנו לה העדים.
טעמת הגאה זו מפסידין אותה מיד. שאם תנא למכרה בטובה הגאה זו לא תוכל (ב"ק פ"ג. 99.)

(א) פי' פ"ג טו"ח ס"י ל"ט: (ב) פי' פ"ג טו"ח ס"י ל"ט: (ג) פי' פ"ג טו"ח ס"י ל"ט: (ד) פי' פ"ג טו"ח ס"י ל"ט: (ה) פי' פ"ג טו"ח ס"י ל"ט: (ו) פי' פ"ג טו"ח ס"י ל"ט: (ז) פי' פ"ג טו"ח ס"י ל"ט: (ח) פי' פ"ג טו"ח ס"י ל"ט: (ט) פי' פ"ג טו"ח ס"י ל"ט: (י) פי' פ"ג טו"ח ס"י ל"ט: